

МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО

Сергій Коваленко,

головний юрисконсульт

Інституту фізіології

імені О. О. Богомольця НАН України

УДК 341.01

Види і форми міжнародно-правової відповідальності міжнародних організацій

Вибір, а також застосування конкретних видів і форм міжнародної відповідальності є важливим аспектом у процесі реалізації відповідальності міжнародної організації відповідно до норм та принципів міжнародного права. Не дивлячись на те, що на сьогодні норми Статей про відповідальність міжнародних організацій (затверджено 09.12.2011 р. резолюцією ГА ООН А/RES/66/100) (надалі – СПВМО) не мають загальнообов'язкового характеру, окрім тих їх положень, які є нормами міжнародного звичаєвого права (наприклад, ч. 1 ст. 6 СПВМО) та, в цілому, вони є частиною м'якого міжнародного права, ми звертаємо увагу на їх найбільш широке та систематизоване відображення видів і форм відповідальності міжнародних організацій. Разом з цим, принцип міжнародного права щодо повного відшкодування міжнародною організацією збитків (ст. 34 СПВМО) не повністю узгоджено з конкретними умовами застосування видів і форм відповіда-

льності та іншими положеннями СПВМО.

В теорії міжнародного права питання видів і форм відповідальності міжнародних організацій досліджувалося американськими (К. Беркер [1, с. 599 – 612]), європейськими (М. Хірш [2, с. 187, 188], І. Лаутерпахт, П. Невілл, Б. Стерн, С. Грей, І. Вілер, А. Папаукс [3, с. 613 – 622, с. 563 – 572, с. 589 – 598, с. 623 – 638], Д. М. Хенкаертс, Л. Досвальд-Бек [4, с. 537 – 550, с. 3530 – 3610]), російськими (К. О. Шibaєва [5, с. 64], Ю. М. Колосов [6, с. 292 – 293], М. В. Кривенкова [7, с. 1 – 13]), вітчизняними (А. І. Дмитрієв [8, с. 291 – 296], І. І. Лукашук [9, с. 322 – 324, с. 212 – 213], Я. М. Жукорська [10, с. 358]) та іншими (Е. Сузукі, с. Нанвані [11, с. 180, 204]) науковцями. Але дане питання залишається актуальним і надалі, а тому заслуговує на окреме ґрунтовне дослідження.

З огляду на зазначене вище, метою цієї статті є дослідження та аналіз взаємозв'язку між видами і формами відповідальності у поєднанні із

іншими міжнародними засобами забезпечення відповідальності міжнародних організацій на підставі норм міжнародного права та міжнародної практики з наданням відповідних рекомендацій.

Міжнародно-протиправне діяння/бездіяльність міжнародної організації породжує її міжнародну відповідальність, яка в свою чергу проявляється у правових наслідках (ст. 28 СПВМО). Такі наслідки включають в себе обов'язок виконати порушений обов'язок (ст. 29 СПВМО), припинення міжнародно-протиправного діяння, якщо воно триває, і надати запевнення та гарантії щодо його не повторення, якщо цього вимагають обставини (ст. 30 СПВМО), повне відшкодування завданої шкоди (ст. 31 СПВМО), яке має бути пропорційним завданім збиткам. При цьому, серед усіх вказаних вище наслідків міжнародно-протиправного діяння – обов'язковість відшкодування збитків [12, с. 46] є одним із головних принципів права міжнародної відповідальності, в цілому.

Відшкодування шкоди згідно з правом міжнародної відповідальності можливе у двох основних видах: моральний і матеріальний (ст. 31 СПВМО), кожен з яких поділяється на відповідні форми. Так, реституція та компенсація відносяться до матеріального (ст. 35, 36 СПВМО), а сатисфакція до морального виду міжнародної відповідальності міжнародних організацій (ст. 37 СПВМО). Необхідно зазначити, що в доктрині міжнародного права, нормах та практиці міжнародного права представлено ряд інших видів і форм міжнародно-правової відповідальності, однак усі вони є похідними від закріплених у СПВМО. Тому, ми в рамках цієї наукової статті зупинимось лише на тих видах та формах міжнародної відповідальності міжнародних організацій, що регламентовані СПВМО.

Так, організація із заборони хімічної зброї у своєму коментарі за 2008 р. щодо відшкодування шкоди зазначила, що проект СПВМО встановлює

ієрархію форм відповідальності міжнародних організацій у міжнародному праві [13, с. 6 – 7]. З огляду на те, що реституція з усіх форм відповідальності закріплена в СПВМО першою, то й досліджуватимемо ми її першою. Ця форма відповідальності передбачає обов'язок відповідальній міжнародній організації відновити положення, що мало місце до вчинення нею міжнародно-протиправного діяння.

Комісія міжнародного права (надалі – КМП) ООН в коментарях до ст. 35 СПВМО не зазначає про випадки реституції з боку міжнародної організації, обмежившись лише посиланням на коментарі до ст. 35 Статей про відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння (затверджено 12.12.2001 р. резолюцією ГА ООН А/RES/56/83) (надалі – СПВДЗМПД). Потрібно також зазначити, що практику відносно реституції з боку міжнародних організацій знайти вкрай складно. Тому, спершу приведемо у якості прикладу додаток до резолюції ГА ООН А/RES/60/147 від 21.03.2006 р., якою було затверджено “Основні принципи та правила про право постраждалих на відшкодування в результаті грубого порушення міжнародного права прав людини і серйозних порушень міжнародного гуманітарного права”, де в правилі 19 закріплено поняття “реституція”, яке з-поміж різних складових елементів закріплює відновлення прав людини [14, с. 7]. Одним роком раніше в резолюції ГА ООН А/RES/59/137 від 17.02.2005 р. зазначалося про відновлення честі осіб, які вижили після геноциду в Руанді 1994 р., що має допомогти таким особам примиритись та оговтатись, а також на адресу Генерального секретаря ООН висувалось прохання про заохочення відповідних установ, фондів і програм системи ООН з метою продовження роботи над боротьбою з бідністю, хворобами і стражданнями та у сприянні розвитку в Руанді [15, с. 1 – 2].

В п. 5) коментарю КМП ООН до ст. 35 СПВДЗМПД зафіксовано, що

реституція, в розумінні ст. 35, є широким поняттям і може включати в себе будь-яку дію по відновленню ситуації в результаті міжнародно-протиправного акту [16, с. 97 – 98]. В мандатах міжнародних організацій на миротворчі операції (особливо під егідою ООН) практикується регламентація питань реституції. Проте, це стосується не усіх випадків. Прикладом цього є перехідна адміністрація ООН в Камбоджі, Допоміжна місія ООН в Афганістані [17, с. 17]. З цього приводу важливим є прийняття 11.08.2005 р. підкомісією Комісії з прав людини ООН резолюції № 2005/21 з питань захисту і забезпечення прав людини, якою було затверджено “Принципи щодо реституції біженцям і переміщеним особам житла і майна” (п. 22.4 принципу 22 закріплює реституцію житла, землі та майна, зокрема, за допомогою створення відповідних національних процедур, інституцій, механізмів та нормативно-правової бази) [18, с. 15].

Шкода завдана міжнародною організацією в тій мірі, в якій вона не покрита реституцією, може бути покрита компенсацією (ч. 1 ст. 36 СПВМО). На прикладі відповідальності держав видно, що судові органи ухвалюють рішення про компенсацію, як правило після факту встановлення неможливості реституції [19, с. 621 – 625, 651 – 742, с. 7, с. 918]. У цьому випадку компенсація може бути допоміжною формою відповідальності (п. 7) коментарю КМП ООН до ст. 35 СПВДЗМПД).

Виходячи з п. 1) коментарю КМП ООН до ст. 36 СПВМО, міжнародні організації серед усіх трьох форм відповідальності найчастіше використовують компенсацію (лист Генерального секретаря ООН до постійного представника СРСР від 06.08.1965 р. [20, с. 41]). В міжнародній практиці має місце здійснення міжнародною організацією “добровільної” компенсації (ВООЗ через відсутність договірної обов’язку здійснило таку компенсацію за завдану шкоду здоров’ю або за смерть в ре-

зультаті координованої волонтерів у вакцинації проти поліумеліту) [21, с. 7].

До компенсації з метою покриття всіх спричинених збитків, а не їх перевищення (впливає з ч. 3) коментарю КМП ООН до ст. 35 СПВДЗМПД), може застосовуватись упуцнена вигода. При цьому, пропорційність відшкодування шкоди має враховувати наступні положення СПВМО: ч. 2 ст. 36, яка закріплює право постраждалого суб’єкта на упуцнену вигоду в межах доказів, ст. 38 передбачає виплату відсотків, ст. 39 – обтяження збитків, яке може виникнути через поведінку потерпілої сторони.

Керуючись міжнародною практикою упуцненої вигоди по відношенню до держав (наприклад справа Шифілд, Гватемала проти США 1930 р. [22, с. 1079 – 1102], доповідь Компенсаційної комісії ООН 1998 р. [23, с. 37]), ми можемо зробити загальний висновок, що доведення існування упуцненої вигоди в результаті нанесених збитків не має зводитись до абстрактних аргументів та гіпотез, а має доводитись доказами.

Звертаємо увагу, що, ні в СПВМО, ні в СПВДЗМПД чітко не зазначено, що маєтсь на увазі під доказами. Так, в ч. 31) коментарю до ст. 36 СПВДЗМПД зазначено про упуцнену вигоду в договорах, а в ч. 32 коментарів до ст. 36 СПВДЗМПД йдеться про бухгалтерські дані. Тому, доцільно звернутись до існуючої міжнародно-правової практики формування таких доказів в рамках ряду претензійних комісій, покликаних вирішувати майнові питання постраждалих осіб в результаті збройних конфліктів, війн (Комісія по майнових питаннях переміщених осіб і біженців, що створена 14.12.1995 р., згідно додатку VII до спільної рамкової угоди про мир у Боснії і Герцеговині; Директорат з нерухомого і рухомого майна в Косово та Комісія з вирішення спорів по нерухомому і рухомому майну в Косово, створена актом Тимчасової адміністрації ООН

в Косово № 1999/23 від 15.11.1999 р.; Комісія по майновим претензіям в Іраку, створена актом Тимчасової ради управління Іраком № 8 від 14.01.2004 р.; Компенсаційна комісія ООН, створена резолюцією РБ ООН № 692 від 20.05.1991 р.) та компенсаційних національних утворень, створених в результаті шкоди завданою Другою Світовою Війною (на підставі двосторонньої угоди між США та Німеччиною від 17.07.2000 р., було створено фонд “Пам’яті, відповідальності, майбутнього” та Комісію по розгляду майнових спорів, згодом стала Німецьким урядовим агентством, яке припинило діяльність у 2006 р., Трибунал з розгляду претензій по неактивних рахунках з 09.05.1945 р. в Цюріху створено на основі Меморандуму про взаєморозуміння від 02.05.1996 р. між Всесвітньою єврейською організацією з реституції і Світовим єврейський конгресом з одного боку, та Швейцарською асоціацією банкірів - з іншого). В рамках Компенсаційної комісії ООН доказами упущеної вигоди при сплаті рентної плати називались звіти, що пройшли аудиторську перевірку, контракти, квитанції, сертифікати від орендаря, рахунки за комунальні послуги, письмові показання свідків, документи, що підтверджують орендну плату (банківські виписки, чеки) та документи, що ідентифікують особу орендаря (копії посвідчувальних документів, листи підписані орендарем). Крім цього, для уникнення переоцінки такої упущеної вигоди при недостатності доказів, використовувались оціночні методології, фактори оцінки різних рівнів ризиків [24, с. 195].

Оцінка пошкодженого чи зруйнованого майна з метою подальшої компенсації має велике значення, особливо у випадках, коли з моменту нанесення такому майну збитків минуло багато часу. Корисним у цьому випадку може бути досвід Комісії по розгляду майнових спорів для компенсації за майно часів Другої світової війни в рамках двосторонньої

угоди із США та німецького закону про фонд, що зводився до використання класифікацій майна для цілей оподаткування (з періоду коли було завдано шкоду) з використанням поправочних коефіцієнтів для відображення поточної вартості [25, с. 197]. При цьому, Комісією враховувались багато інших факторів, таких як: кінцевий час, до якого майно було у власності потерпілого суб’єкта, місцевість, на якій знаходився об’єкт, специфіка компенсації нерухомого майна. Отже, для розрахунку компенсації за нерухомість (яка не була зруйнована) враховувалася лише фактор неможливості використання такого майна за увесь період [26, с. 199 – 200]. Вказані приклади мають важливе значення для розвитку інституту упущеної вигоди, однак ми пропонуємо внести до ч. 2 ст. 36 СПВМО зміни, виклавши її у такій редакції: “Компенсація охоплює будь-який виражений у фінансовій формі збиток, включно із письмово підтвердженою упущеною вигодою”.

Міжнародна організація не у всіх випадках може компенсувати шкоду шляхом застосування матеріальних форм відповідальності, тому така міжнародна організація зобов’язана принести сатисфакцію (вибачення, вираження співчуття, визнання відповідальності, тощо) за спричинену своїм міжнародно-протиправним діянням шкоду, настільки, наскільки вона не може бути відшкодована реституцією та компенсацією (ч. 1 ст. 37 СПВМО). М.В. Кривенкова вважає, що будь-яке правопорушення автоматично наносить шкоду честі, гідності, репутації потерпілої сторони, тому міжнародній організації не буде вкрай обтяжливим, поряд із наданням компенсації ще й вибачитись за нанесену шкоду [27, с. 2 – 3]. З думкою вказаного автора можна погодитись, однак, з нашої точки зору, є такі випадки, коли матеріальні форми відповідальності дійсно не можуть покрити усіх завданих втрат, наприклад людських у миротворчих

операціях. Тому, у таких випадках, крім реалізації матеріальної відповідальності, сатисфакція дійсно мусить мати місце.

На практиці не можна виключати випадків, коли міжнародна організація може не визнати відповідальність і відмовитись її нести. У такому разі, члени міжнародної організації можуть надати їй допомогу (ст. 40 СПВМО), але не в силу членства [28, с. 3]. Г.Г. Шермерс відстоює позицію про відсутність практики, яка чітко зобов'язує членів міжнародних організацій до зазначених дій [29, с. 3]. В окремій думці судді МС ООН Д. Фітцморіса до консультативного висновку МС ООН по справі певних витрат ООН 1962 р. зазначено, що навіть без звернення до правил міжнародної організації за відсутності у останньої можливості виконати свій обов'язок, породжує у її членів колективний обов'язок щодо фінансування організації [30, с. 208]. Такі дії членів міжнародної організації, з одного боку, не породжують для них обов'язків перед потерпілою стороною (ч. 2) коментарю КМП ООН до ст. 40 СПВМО), а з іншого, знімають питання про самостійну відповідальність міжнародних організацій.

З огляду на різні теоретичні погляди, наявну практику та присутнє в ст. 40 СПВМО формулювання, доцільно внести зміни до останньої статті. Отже, в положеннях цієї статті доречно відобразити застереження, що для цілей виконання відповідальною міжнародною організацією її обов'язків по несенню міжнародної відповідальності в результаті міжнародно-протиправної діяльності її органів та агентів, члени останньої надають їй фінансові кошти або інші матеріальні блага в рахунок своїх наступних внесків.

Гарантією забезпечення відшкодування, якщо інші заходи виявились неефективними (п. с) ч. 1 ст. 52 СПВМО) та в умовах крайньої необхідності (ч. 2 ст. 55 СПВМО) відповідальну міжнародну організацію може бути попереджено про застосу-

вання контрзаходів (ч. 1 ст. 55 СПВМО).

Так, Т.Н. Нешатаєва, приводячи практику МОП в сфері контролю за дотриманням прийнятих конвенцій та рекомендацій за сімома категоріями (через надання доповідей про застосування ратифікованих і не ратифікованих конвенцій цієї організації, а також рекомендацій), підкреслює, що санкції доречно застосовувати після того, як контрольні заходи виявились неефективними [31, с. 43 – 45]. З огляду на те, що КМП ООН не визначає чітко усі засоби захисту, зазначений вище в МОП механізм контролю також може бути попередньою ланкою перед застосуванням контрзаходів.

В цілому, згідно СПВМО контрзаходи мають обмежуватись лише спонуканням відповідальної міжнародної організації до виконання відповідних обов'язків, бути пропорційними спричиненій шкоді (ст. 51, 54 СПВМО) та не виходити за рамки, які окреслені в ст. 53 СПВМО (дотримання імперативних норм міжнародного права, процедури врегулювання спорів, наявності між відповідальною та потерпілою сторонами та недоторканності агентів, органів, архівів та документів міжнародної організації).

Контрзаходи мають за будь-яких обставин припинятись: 1) якщо міжнародно-протиправне діяння припинене (п. а) ч. 3 ст. 55 СПВМО); 2) спір, знаходиться на розгляді у компетентній інстанції по вирішенню спорів (п. а) та б) ч. 3 ст. 55 СПВМО); 3) коли відповідальна міжнародна організація виконає свої обов'язки (ст. 56 СПВМО). Так як з другою та третьою обставинами в цілому все зрозуміло, то з приводу першої обставини відмітимо, що припинення міжнародно-протиправного діяння недостатньо для виконання порушеного обов'язку та відшкодування збитків. Тому, на нашу думку, доцільно вилучити п. а) із ч. 3 ст. 55 СПВМО. При цьому слід мати на увазі, що ч. 3 ст. 55 СПВМО не

застосовується, якщо відповідальна міжнародна організація добросовісно не використовує процедуру врегулювання спорів (ч. 4 ст. 55 СПВМО).

Отже, для повного відшкодування міжнародною організацією шкоди, завданої в результаті її міжнародно-протиправної діяльності, може бути застосовано не лише форми відповідальності, а й інші правомірні заходи, передбачені міжнародним правом (упущена вигода, відсотки). Застосування відповідної форми відповідальності у поєднанні з вказаними за-

ходами має обмежуватись обсягом нанесеної шкоди та наявними у потерпілої сторони доказами (особливо письмовими). При цьому, за умов неможливості з боку міжнародної організації покрити спричинені нею збитки, її члени повинні надати їй необхідну допомогу, а за умов небажання такої організації відшкодувати шкоду до останньої, потерпілою стороною можуть застосовуватись контрзаходи до повного відшкодування усіх збитків.

Список використаних джерел

1. *Barker C.* Compensation. – p. 599 – 612 in *Ragazzi M.* Responsibility of international organizations. Essays in memory of Sir Ian Brownlie. – Leiden : Martinus Nijhoff Publishers, 2013. – 516 p.;
2. *Hirsch M.* The responsibility of international organizations toward third parties: some basic principles / *M. Hirsch.* – Dordrecht/Boston/London : Martinus Nijhoff Pub., 1995. – 222 p.;
3. *Stern B.* The obligation of reparation. – p. 563 – 572, *Gray C.* Restitution. – p. 589 – 598, *Lauterpacht E., Nevill P.* Interest. – p. 613 – 622, *Wyler E., Papaux A.* Satisfaction. – p. 623 – 638 in *Ragazzi M.* Responsibility of international organizations. Essays in memory of Sir Ian Brownlie. – Leiden : Martinus Nijhoff Publishers, 2013. – 516 p.;
4. *Henckaerts J. M., Doswald-Beck L.* Customary international humanitarian law. Vol. I : Rules (reprinted). – Cambridge : Cambridge University Press, 2009. – 628 p.; *Henckaerts J. M., Doswald-Beck L.* Customary international humanitarian law. Vol. II : Practice – Part 1, Vol. II: Practice – Part 2 (reprinted). – Cambridge : Cambridge University Press, 2005. – 4411 p.
5. *Шибалева Е. А., Поточный М.* Правовые вопросы структуры и деятельности международных организаций. – М.: И-во МГУ, 1980. – 166 с.;
6. *Колосов Ю. М., Кривчикова Э. С.* Международное право : [учебник] / Ю. М. Колосов, Э. С. Кривчикова. – М. : Междунар. отношения, 2001. – 720 с.;
7. *Кривенкова М. В.* Формы нематериальной ответственности международных организаций / М. В. Кривенкова // *ВВ: Международное право.* – 2012. – № 1. – с. 1 – 15;
8. *Дмитрієв А. І., Муравйов В. І.* Міжнародне публічне право : [навч. посібник] / А. І. Дмитрієв, В. І. Муравйов – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 640 с. ;
9. *Лукашук И. И.* Международное право. Особенная часть: [учебник] / И. И. Лукашук – М. : Издательство БЕК, 2001. – в 2-х томах. 2-й том: Особенная часть. – 456 с.; *Лукашук И. И.* Ответственность в международном праве / И. И. Лукашук. – М.: Волтерс Клувер, 2004. – 432 с.;
10. *Жукорська Я. М.* Відповідальність міжнародних організацій за порушення міжнародно-правових зобов'язань: сучасний стан / Я. М. Жукорська // *Часопис Київського університету права.* – 2013. – №. 2. – С. 358.

11. *E. Suzuki, S. Nanwani* Responsibility of International Organizations: The Accountability Mechanisms of Multilateral Development Banks / E. Suzuki, S. Nanwani // *MJIL*. – 2005 – 2006. – №. 27. – P. 180, 204.;

12. *Frid R.* The relations between the EC and international organizations. Legal theory and practice / R. Frid. – The Hague : Kluwer law international, 1995. – 452 p.

13. *Comments* and observations received from international organizations on responsibility of international organizations on sixtieth session of the International Law Commission 5 May – 6 June and 7 July – 8 August 2007. Document A/CN.4/593. – Geneva : UN. – 2007. – P. 6 – 7.

14. *Annex* to UN GA Resolution A/RES/60/147 adopted on 16 December 2005. – P. 7.

15. *UN GA* Resolution on Assistance to survivors of the 1994 genocide in Rwanda, particularly orphans, widows and victims of sexual violence, A/RES/59/137 adopted on 17 February 2005. – P. 1 – 2.

16. *Yearbook* of the International Law Commission, 2001, Vol. II: Part two. Report of the commission to the GA on the work of it's fifty-third session. – New York, Geneva : UN, 2007. – C. 97 – 98.

17. *Handbook*. Housing and property restitution for refugees and displaced persons. Implementing “Pinheiro Principles”. – Turin: International training centre of the ILO, 2007. – 112 p.

18. *Final* report of the Special Rapporteur Paulo Sérgio Pinheiro on principles on housing and property restitution for refugees and displaced persons. Commission on human rights, Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights Fifty-sixth session (E/CN.4/Sub.2/2005/17 28 June 2005). – P. 15.

19. *British* Claims in the Spanish Zone of Morocco. UN RIAA. – 1925. – vol. II., – P. 621 – 625, 651-742; Religious Property Expropriated by Portugal. UN RIAA. – 1920. – vol. I. – P. 7; Walter Fletcher Smith. UN RIAA. – 1927. – vol. II. – P. 918.

20. *United Nations* Juridical Yearbook, 1965. – P. 41

21. *Comments* and observations received from international organizations on responsibility of international organizations on sixtieth session of the International Law Commission 5 May – 6 June and 7 July – 8 August 2007. Document A/CN.4/593. – Geneva : UN. – 2007. – P. 7.

22. *Report* of international arbitral awards, Shufeldt claim (Guatemala, USA), 24 July 1930. – UN. – 2006. – Vol. II. – P. 1079 – 1102.

23. *Compensation* commission report and recommendations made by the panel of commissioners concerning the first instalment of “E3” (S/AC.26/1998/13 on 17 December 1998) claims. – P. 37

24. *Property* Restitution and Compensation. Practices and Experiences of Claims Programmes. – Geneva : International Organization for Migration, 2008. – 285 p.

25. *Там* само. – p. 197.

26. *Там* само. – p. 199 – 200.

27. *Кривенкова М. В.* Формы нематериальной ответственности международных организаций / М. В. Кривенкова // *ВВ: Международное право*. – 2012. – № 1. – С. 1 – 15.

28. *Выступление* Людмилы Каменковой, начальника главного договорно-правового управления МИД Республики Беларусь на 61-й сессии ГА ООН от 30 Октября 2006 года. – 5 с.

29. *Schermers H. G.* Liability of international organizations / H. G. Schermers // *Leiden Journal of International Law*. – 1998. – vol. 1. – P. 3.

30. *I.C.J. Reports*. – 1962. – P. 208

31. *Т. Н. Нешатаева.* Санкции системы ООН (международно-правовой аспект) / Т. Н. Нешатаева. – Иркутск: И-во Иркутского у-та, 1992. – 108 с.

Коваленко С. О. Види і форми міжнародно-правової відповідальності міжнародних організацій

В даній статті досліджуються основні види і форми відповідальності міжнародних організацій, згідно СПВМО. Також відмічається, що досягнення повного відшкодування міжнародною організацією збитків можливе не лише через використання конкретної форми відшкодування, а й через нарахування упущеної вигоди, відсотків, отримання міжнародною організацією матеріальної допомоги від її членів та застосування контрзаходів.

Ключові слова: види, форми, відповідальність, міжнародна організація, шкода.

Коваленко С. О. Виды и формы международно-правовой ответственности международных организаций

В этой статье исследуются основные виды и формы ответственности международных организаций в соответствии с СООМО. Также отмечается, что достижение полного возмещения международной организацией убытков возможно не только через использование конкретной формы возмещения, но и через начисление упущенной выгоды, процентов, получение международной организацией материальной помощи от ее членов и применение контрмер.

Ключевые слова: виды, формы, ответственность, международная организация, вред.

Kovalenko S. Types and forms of responsibility of international organizations under international law

This article investigates main types and forms of international organizations responsibility in accordance with ARIIO. Also noted that full reparation of damages by international organizations is possible not only through use of certain form of reparation but through loss of profits, interests, receiving financial assistance by international organization from their member's, taking countermeasures.

Key words: types, forms, responsibility, international organization, damage.